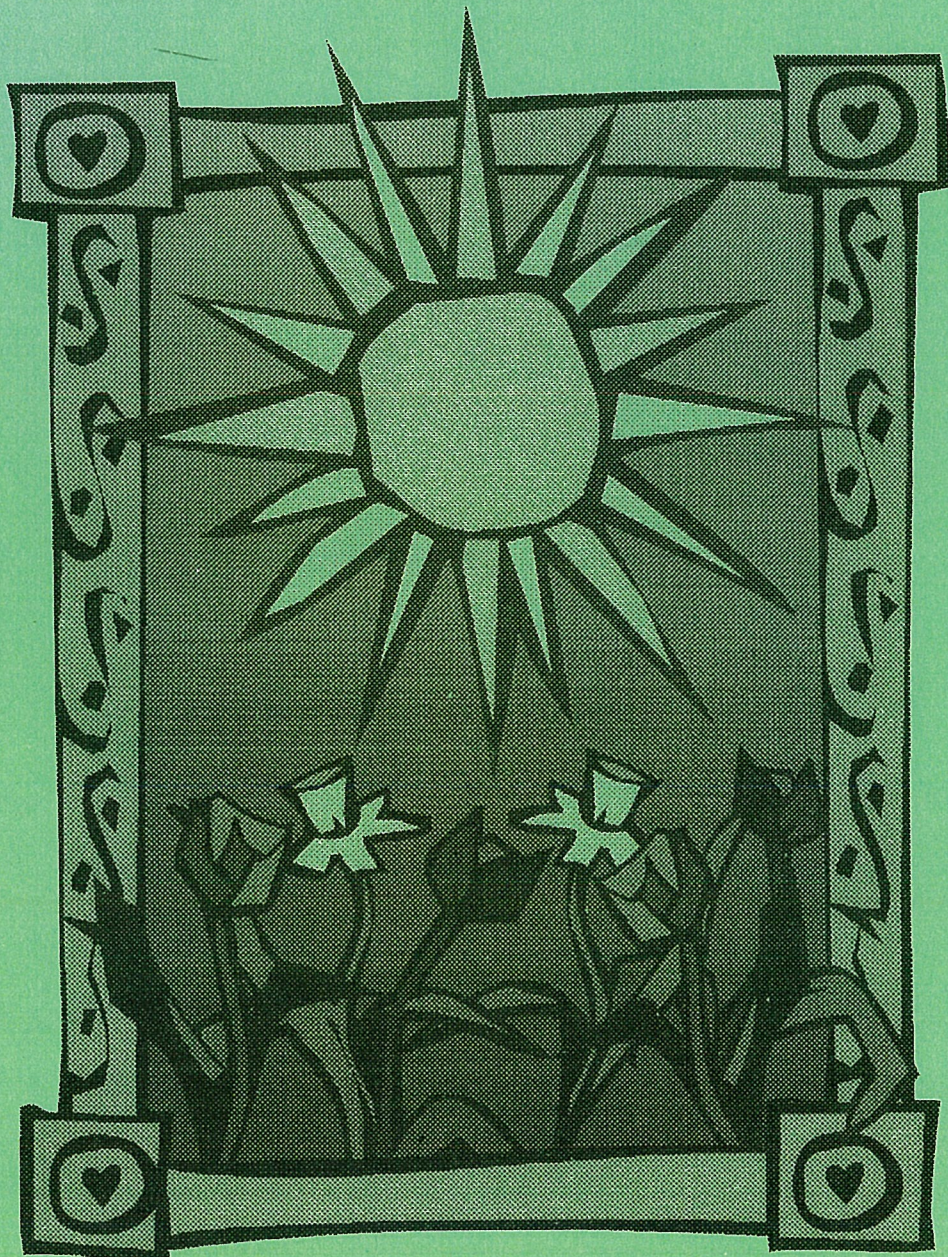

SMH-Nytt

Nr. 2/1998, vol. 23

*Norsk Bibliotekforening
Spesialgruppen for medisin og helsefag*

Norsk Bibliotekforening

Spesialgruppen for medisin og helsefag 1998

Styret

Elisabeth Husem, UPSYKIAT - leder

Psykiatrisk Institutt, Biblioteket, Postboks 85 Vinderen,
0319 Oslo. Tlf: 22 14 65 90 Fax: 22 49 58 61
E-mail: elisabeth.husem@psykiatri.uio.no

Elisabeth Akre, ND/MED - nestleder

Diakonhjemmets sykehus, Medisinsk bibliotek,
Postboks 23 Vinderen, 0319 Oslo. Tlf: 22 45 16 38
Fax: 22 45 16 99 E-mail: diakon@online.no

Liv-Berit Henschien, RIKSHOSP - sekretær

Rikshospitalet, Medisinsk Bibliotek og Informasjonssenter,
0027 Oslo. Tlf: 22 86 77 71 Fax: 22 36 47 75
E-mail: l.b.henschien@rh.uio.no

Marit Stavn, HAK/VP - kasserer

Høgskolen i Akershus, Avd. for vernepl.utdanning
Biblioteket, Postboks 372, 1301 Sandvika Tlf: 67 11 74 11
Fax: 67 11 74 02 E-mail: marit.stavn@hiak.no

Kirsti Strengenhagen, NVH - styremedlem

Norges Veterinærhøgskole, Biblioteket, Postboks 8146
Dep 0033 Oslo Tlf: 22 96 45 55 Fax: 22 96 45 31
E-mail: kirsti.strengenhagen@vetsh.no

Grethe Thommesen, HIA/EG - utenbysrepr.

Høgskolen i Agder - Bibliotekstjenesten - Eg
Solbergveien 14, 4615 Kristiansand S
Tlf: 38 14 18 65 Fax: 38 14 18 91
E-mail: Grethe.Thommesen@hia.no

Ann-Karin Norman, LHMRF - varautenbysrepr.

Lillehammer fylkessykehus, Medisinsk bibliotek,
2600 Lillehammer Tlf: 61 27 20 92 Fax: 61 27 20 36
E-mail: noank@online.no

Vigdis Knutsen, HSDIAKSP - 1. vararepr.

Høgskolen for diakoni og sykepleie - Fagbiblioteket
Lovisenberggt. 15, 0456 Oslo
Tlf: 22 35 83 60 Fax: 22 35 82 76
E-mail: vigdis@diakon.oslodsh.no

Hilde Strømme, RIKSHOSP - 2. vararepr.

Rikshospitalet, Medisinsk Bibliotek og Informasjonssenter
0027 Oslo. Tlf: 22 86 77 93 Fax: 22 36 47 75
E-mail: hilde.stromme@klinmed.uio.no

Baltikumutvalg:

Elisabeth Akre - se styreliste

Elisabeth Husem - se styreliste

Astrid Müller, UMED

Det medisinske fakultetsbibliotek
Postboks 1113 Blindern, 0317 Oslo
Tlf: 22 85 14 99 Fax: 22 85 11 31
E-mail: astrid.muller@ub.uio.no

SMH Hjemmeside:

<http://www.ub.uio.no/umed/psykiat/smh.htm>

Kurskomité**Patricia Flor, HIT/SKN**

Høgskolen i Telemark, Biblioteket - Skien
Postboks 3704 Skien Tlf: 35 57 54 86 Fax: 35 57 54 89
E-mail: patricia.flor@hit.no

Anne-Marie Haraldstad, RIKSHOSP

Rikshospitalet, Med. Bibliotek og Informasjonssenter,
0027 Oslo Tlf: 22 86 77 69 Fax: 22 36 47 75
E-mail: a.m.haraldstad@rh.uio.no

Sigrid Gimse, UMED

Med. Fakultetsbibliotek, Pb. 1113 Blindern
0317 Oslo Tlf: 22 85 14 94 Fax: 22 85 11 31
E-mail: s.n.gimse@ioks.uio.no

Redaksjon SMH-Nytt:

Elisabeth Akre, ND/MED - se styreliste

Wenche Sæterdal, UOD

Det odontologiske fakultetsbibliotek,
Postboks 1109 Blindern, 0317 Oslo
Tlf: 22 85 20 66 Fax: 22 85 23 36
E-mail: wenche.saterdal@ub.uio.no

Mimi Dammann, UIMMUNOL

Inst. for generell- og revmatolog. immunologi
Fr. Qvams gt. 1, 0172 Oslo
Tlf: 22 94 37 23 Fax: 22 94 38 59
E-mail: mimi.dammann@labmed.uio.no

Anne Jodaa Nilssen, STAMI

Statens arbeidsmiljøinstitutt
Postboks 8149 Dep, 0033 Oslo
Tlf: 23 19 51 86 Fax: 23 19 52 02
E-mail: Anne.J.Nilssen@stami.no

URL:

<http://www.uio.no/~wences/smhn298/>

SMH-Nytt utgis av:

Norsk Bibliotekforening

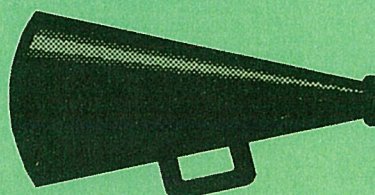
Spesialgruppen for medisin og helsefag

Kontonummer: 0806 2267276

Opplag 250, gratis til SMH's medlemmer

Årsabonnement ikke-medlemmer kr. 100

ISSN 0800-3181

Hilsen fra redaksjonen:

Sett fra et redaksjonelt ståsted er det urettelig noe av et paradoks at SMH-Nytt reklamerer så sterkt for hjemmesiden og postlisten som kommunikasjonskanal for medlemmene. Kanskje blir formålet med SMH-Nytt etter hvert å overflødiggjøre seg selv, i hvert fall i denne formen du ser her. Form og medium er i støpeskjeen, men enn så lenge vil du motta denne trikkevennlige utgaven! (Kan også brukes på bussen, når/hvis den går). Vi kan nok bli litt lei av den ustoppelige fokuseringen på det elektroniske noen hver, men tiden er vel etter hvert moden for å erkjenne at dette ikke lenger er det nye, men det normale. For de medisinske bibliotekene er det bare å håpe at ikke

problematikken rundt stadig nytt datautstyr og nye programversjoner resulterer i en "klasseforskjell", f.eks. mellom de små og de store, og legger hindringer i veien for utveksling av informasjonen.

Apropos små og store, så er vi av dagens stoff fristet til å trekke fram Tora Saues oversikt over lønnsforhold for sykehusbibliotekarer, en oversikt som etter vår mening er langt fra oppløftende lesning!

Med disse hoderystende pekefingerer lagrer vi alvoret i inkonvertibelt format for denne gangen og sender alle SMH-medlemmer og andre lesere et ønske om riktig god sommer!

Anne, Elisabeth, Mimi og Wenche

Trondheim - Kristiansand - ???

SMH-seminaret 1999

Vi vil gjerne komme - men hvor skal vi dra???

Hvem vil være vertskap for SMH-bibliotekarer

Styret ser fram til å høre fra DEG!

Opphavsrett i en digital verden

Av Anne Jodaa Nilssen, STAMI

Opphavsretten angår oss alle og er grunnlaget for bibliotekenes virksomhet. Utviklingen på opphavsrettområdet vil i stor grad påvirke bibliotekenes fremtid. Tradisjonelt sett har åndsverksloven tilgodesett fag- og forsknings bibliotekenes spesielle situasjon som formidlere av åndsverk, men hva som vil skje fremover er ikke godt å si.

For å kunne påvirke og følge med i en verden som stadig forandrer seg er det nødvendig å kjenne til foreliggende lover slik at man kan være med i debatten om videre utvikling. Seminaret om *Praktisk opphavsrett* ved Kay Nilssen, RBT, ga oss en innføring i grunnleggende opphavsrett for fagbibliotekarer. Vi var en liten eksklusiv forsamling som virkelig fikk fordype oss i opphavsrett.

Hva er opphavsrett?

Opphavsretten gir forfattere, kunstnere og andre opphavspersoner enerett til å råde over sitt verk. Råderetten gjelder både primær- og sekundærutnyttelse (fotokopiering). Opphavspersonen har både økonomiske og ideelle rettigheter i 70 år, dvs. at opphavspersonen har enerett til eksemplarframstilling og spredning. Han/hun har også rett til å bli sitert, motsette seg endringer osv. De ideelle rettighetene kan ikke fraskrives, men råderetten kan overdras ved kontrakt (til arvinger, forlag etc.).

Hvem er opphavsperson og hva er vern-everdig?

Opphavspersonen er den fysiske personen som har hatt det intellektuelle ansvaret og skapt verket. Bruksrett kan overdras til oppdragsgiver. Om et verk har verkshøyde har ingenting å gjøre med kvalitet eller det kvantitative. Det eneste kravet er at det har en viss originalitet. Trivielle ting er ikke vernet. Enkeltord, enkle datamaskinprogram, minikatalogisering etc. har ikke verkshøyde, derimot er elektronisk post helt klart vernet (dette betyr at man ikke kan videresende e-post uten samtykke).

Oversikt over Åndsverksloven (ramme)

- Kap.1 Gjenstand, innhold og enerett
- Kap.2 Unntaksbestemmelser og avgrensning
- Kap.3 Opphavsrettens overgang
- Kap.4 Vernetidsbestemmelser
- Kap.5 Andre rettigheter (naboretter)

Kort historikk

Boktrykkerkunsten (1436) skapte behov for vern mot piratutgaver. Vi har to rettighetstradisjoner, den engelske ga vern for trykking (COPY+RIGHT) og den franske ga forfatterretten (DROIT D'AUTEUR). Norge ble tilsluttet Bernkonvensjonen i 1886, og i 1930 kom Åndsverksloven.

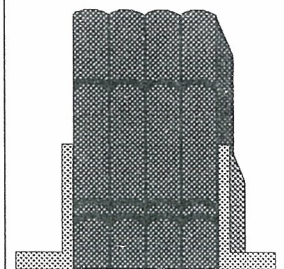
Internasjonale konvensjoner (ramme)

- Bernkonvensjonen (1886)
- Verdenskonvensjonen (ikke lenger så viktig)
- WTO (World Trade Organisation)/TRIPS
- EU/EØS direktiver (DG15)
- datamaskinprogram
- lån- og utleie
- vernetid
- databaser

Låne- og kopieringsbestemmelser

Åndsverksloven åpner for at bibliotek kan fremstille eksemplarer for konservering og andre særskilte hensyn. Kopiering i fag- og forskningsbibliotek til forsknings- og studieøyemed er regulert av forskrifter og Kopinoravtalen. Kopieringen skal aldri være i konkurranse med salg (det betyr at man f.eks. kan kopiere opp ett hefte i et tidsskrift hvis det ikke er mulig å få kjøpt det). I 92/93 kom et nytt EU direktiv som skapte opprør fordi den ga eksklusiv rett til forfatterne. Det ble drevet mye lobbyvirksomhet slik at man fikk en modifisering ved vederlagsordninger for utlån. I Norge har en slik vederlagsordning eksistert siden 1948.

Hovedfagsoppgaver er egentlig ikke offentliggjort og vil derfor ikke kunne lånes, kopieres eller siteres, men offentlighetssloven gir innsyn til hovedoppgavene. RBT har utarbeidet retningslinjer for bruk av hovedoppgaver på grunnlag av en juridisk

betekning og sedvane. RBT foreslår innsyns- og siteringsrett, men ikke hjemlån og kopiering av hovedfagsoppgaver. Forskriftene gir ikke adgang for digital fremstilling (elektronisk kopiering/scanning). Hvis det nye EU-direktivet om copyright blir vedtatt, så vil dette kanskje ha konsekvenser for avtalelisens for bibliotekene, men det er for tidlig å si noe om dette ennå.

Katalogvernet og databasedirektivet

Katalogvernet inkluderer bl.a. databaser. Det skilles mellom originalstrukturering som gir sammenstillingen verkshøyde (70 år), og rutinemessig strukturering som gir vern 15 år etter offentliggjøring. Enkel strukturering, som f.eks. telefonkatalogen, er ikke nok til å gi vern, men en sammenstilling av et større antall opplysninger gir vern. En samling av lenker på Internett gir 15 års vernetid. Det har allerede vært sak om en person som hadde kopiert (klippet og limt) fra en lenkesamling og brukt det i egen samling. Det har også vært oppe en sak der man prøvde å hindre at man kunne legge pekere direkte inn på artikkelen i tidsskriftet (da mister man reklame på veien inn!). Dette fikk man imidlertid ikke medhold i; man kan legge pekere der man vil!

Det nye databasedirektivet fra EU vil være implementert i norsk lov denne våren (1998). Databaser skal ha 15 års vernetid. Opphavspersonen gis enerett til reproduksjon, enhver form for endring og enhver form for spredning. Dersom det er en gruppe som lager databasen sammen

skal eneretten innehas i fellesskap. Hvis man er ansatt for å lage en database får arbeidsgiver bruksrett, men man må konsultere opphavspersonen ved endringer!

Verk publisert på Internett

Det er utvidet disposisjonsrett for Internettverk. Utskriving, nedlastning og teknisk kopiering er ok etter gjeldende lov. Det er også greit å opprette pekere. Republisering, reposting (sende posten videre) og uploading (legge det ut på nytt) er derimot ikke lov. En rapport som er skrevet på papir i arbeidssammenheng er ikke vernet, men hvis arbeidsgiver ønsker å publisere det samme verket på Web, må han ta kontakt med opphavspersonen. For å sikre seg må man lage en avtale om bruksrett. Hvis opphavsmannen til Websider slutter må man kontakte denne personen ved endringer, så her må man også sikre seg en bruksavtale. I motsetning går opphavsretten til databaseprogrammer over til arbeidsgiveren (unntaksbestemmelse), men databaser og datamaskinprogrammer er vernet. Hovedregelen er likevel at man kan gjøre mer på Internett enn ved trykte medier.

Mer informasjon?

Ønsker du ytterligere fordypning i et viktig emne så se Kay Nilssen (RBT) Web-side:

<http://info.rbt.no/opphavsrett/>

Ellers anbefaler jeg Gudrun Høverstad og Ann Kristin Lindaas hovedoppgave : *Opphavsnett eller Interrett?*

Praksis i studietiden

Av Nina Berntsen

Som førsteårs student ved Bibliotek- og informasjonsstudiet ved Høgskolen i Oslo skulle jeg 5. januar i år ha min første praksisperiode. Selv var jeg så heldig å komme til biblioteket ved Statens arbeidsmiljøinstitutt – STAMI. Jeg hadde ingen konkrete forventninger utover at jeg skulle lære noe om hvordan et fagbibliotek fungerte. Fagbiblioteket er en bibliotektype jeg hadde liten kjennskap til fra før, derfor var jeg spesielt fornøyd med å få anledning til å bli kjent med et fra innsiden. Dette skulle vise seg å bli et svært positivt møte med bibliotekverden for meg.

På STAMI ble jeg møtt med en godt forberedt plan for hva jeg skulle være med på av aktiviteter og rutiner i biblioteket i de fem ukene praksisen skulle vare. Fem hyggelige og dyktige bibliotekarer lot meg bli kjent med sine ansvarsområder og var alltid åpne for spørsmål. Og spørsmål er noe man er full av som fersk student. Det som til nå bare hadde vært til dels kjedelig teori og en fjern fremtid fikk en ny mening. Å sitte i en forelesningssal og høre om mesh-termer, emneord og siteringsorden kan ikke sammenlignes med å se hvordan det brukes i praksis. Plutselig forstår man hvor viktig det er å kunne katalogiseringsreglene, eller for den saks skyld trunkere riktig når man skal søke i ulike baser.

Teorien og de tørre ordene blir meningsfylt – bibliotekarene bruker dette daglig. Spesielt interessant var det å være ved et fagbibliotek som for de fleste av oss studenter er et mer eller mindre ukjent område. Jeg fikk lære at et fagbibliotek har mange spennende og utfordrende oppgaver i forhold til instituttet eller den moderbedriften det er knyttet til, men at det også har mange oppgaver rettet mot eksterne brukere. Jeg kunne også se at en av fordelene ved å jobbe i et fagbibliotek er det tette samarbeidet man får med de øvrige ansatte på huset. Samtidig er noe av utfordringen å skaffe seg kunnskap om

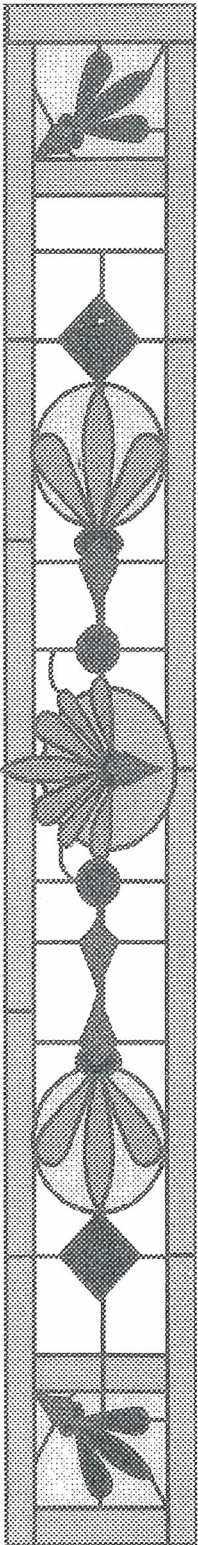
de emneområdene instituttet jobber med samt å tilegne seg den fagterminologien som benyttes. Arbeidsoppgavene ved biblioteket på STAMI gikk langt utover det jeg hadde forestilt meg på forhånd - spennet var mye videre og arbeidet mye mer variert.

En praksisperiode såpass tidlig i studiet gjør at man går videre med en annen forståelse og innsikt i hva fagene dreier seg om. Om jeg ikke akkurat ble utlært bibliotekar på disse fem ukene fikk jeg klarhet i mye av det jeg på forhånd ikke hadde klart for meg. Spesielt for et så yrkesrettet studium som bibliotek- og informasjonsstudiet er møtet med den "virkelige" verden en nødvendighet. Da jeg kom tilbake til skolen følte jeg at jeg visste mye mer om hva bibliotekaryrket går ut på, og ikke minst hva jeg selv hadde begitt meg ut på, selv om jeg her bare hadde møtt én variant av det.

Ut fra mitt møte med fagbiblioteket kunne jeg godt tenke meg det som arbeidsplass i fremtiden. Ønsket om å jobbe på et fagbibliotek har for mitt vedkommende vært der fra jeg begynte på studiet, men nå kan jeg legge egne erfaringer til grunn for det.

Ny jobb – nye utfordringer.

Av Sidsel Bræin Nilsen

Etter 10 år ved Universitetet i Oslo, Det odontologiske fakultetsbibliotek, begynte jeg i Dokumentasjonssenteret i Statens forvaltningstjeneste i februar i år. På anmodning fra SMH-nytt's redaksjon skal jeg prøve å skrive litt om hvordan det er å gå over til et helt nytt fagområde.

Først noen ord om min nye arbeidsplass:

Dokumentasjonssenteret i Statens forvaltningstjeneste yter primært tjenester til ansatte i departementene, underliggende etater og andre bibliotek. Vi er et kompetansesenter for offentlige publikasjoner fra sentralforvaltning og Storting, og for dokumentasjon fra og informasjon om EU og EØS. Samlingene dekker bl.a. Stortingsforhandlingene tilbake til 1814, forarbeid til lover, kommentarutgaver til norske lover og EU/EØS-dokumentasjon.

Dokumentasjonssenteret har redaktøransvar for ODIN (offentlig dokumentasjon og informasjon i Norge) og for ESOP (elektronisk søkbare offentlige publikasjoner). Her kan en følge den politiske saksgangen på regjeringens dokumentene til de er ferdigbehandlet i Stortinget. Vi utgir også Publikasjonslisten fra Storting og regjering, som er en trykt bibliografisk oversikt over dokumentene i ESOP. En annen viktig tjeneste er Media-tjenesten. Vi foretar opptak fra riksdekkende norske TV- og radio-kanaler til bruk for departementenes faglige og politiske ledelse.

Min stilling er knyttet til biblioteket og til ESOP, som jeg har redaktøransvaret for. Dokumentene fra Storting og regjering registreres fortløpende i en egen database, og filer overføres hver uke til Posten SDS som står for driften av basen. Publikasjonslisten fra Storting og regjering i trykt utgave er også mitt ansvar.

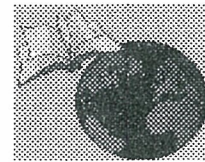
Jeg opplever dette miljøet svært forskjellig fra det medisinske miljøet jeg jobbet i tidligere. Brukerne henvender seg i større grad til oss via telefon, e-mail eller fax enn jeg er vant til. Det er ofte et veldig "kjør" på telefonen. Det er mye nytt å sette seg inn i. Nye arbeidsrutiner og nye arbeidsverktøy. De fleste referansespørsmålene får vi på områdene offentlige publikasjoner, jus, samfunnsfag og EU/EØS. Basene Lovdata og Reuters EU Briefing brukes mye. Disse var ukjente for meg, men vi bruker også mange av de gamle, kjente basene som Bibsys, Libris, Danbib, Atekst og UBO's baser. Selv Medline har jeg hatt bruk for noen ganger.

Dokumentasjonssenteret skiller strengt på hvem de yter tjenester til, og hvem som har krav på hvilke tjenester. Dette er nytt og uvant for meg. På Odontologisk hjalp vi stort sett alle som henvendte seg til oss. Både studenter, ansatte, pasienter og private tannleger. Ofte kan det være vanskelig å holde "tungen rett i munnen" i travel hverdag.

Nå har jeg vært ansatt ca. 3 ½ måned ved mitt nye arbeidssted, og ting begynner å falle på plass. Det har vært en lærerik og spennende tid, med noen frustrasjoner innimellom. Selvsagt er det ting jeg savner fra mitt gamle arbeidssted, men alt i alt føler jeg at jeg har en morsom jobb med selvstendige oppgaver.

Tips og kurs om Internett

Av Anne Jodaa Nilssen, STAMI

Finding Information on the Internet : A tutorial <http://www.lib.berkeley.edu/TeachingLib/Guides/Internet/FindInfo.html>

Omfattende guide fra biblioteket ved University of California, Berkeley

Norsk DIANE senters gode råd

<http://www.ntub.unit.no/wwwbibl.html>

Å finne informasjon på Internett. Universitetsbiblioteket i Oslo

<http://www.ub.uio.no/ubo/generelt/internett.html>

WebCom Power Index

<http://www.webcom.com/webcom/power/index.html>

inkl. WebCom Comprehensive Guide to Web Publishing

BROWSING AND SEARCHING INTERNET RESOURCES fra Lunds Universitetsbibliotek

http://www.ub2.lu.se/nav_menu.html

How to Search the Web. A Guide To Search Tools

<http://daphne.palomar.edu/TGSEARCH/> by Terry A. Gray

Internettkurs fra IT-avdelingen på Karolinska Institutet

<http://www.kib.ki.se/edu/net/>

Internett i biblioteket. Fjernundervisningskurs. Meget fyldig!

<http://www.dds.se/distans/faq.html>

Internet Tutorials fra University of Albany libraries

<http://www.albany.edu/library/internet/>

IT i biblioteket. Fjernundervisningskurs

<http://www.dds.se/distans/inneh.html>

Kriesel, Ronald W. Suggested Internet Research Strategies. March 1, 1998.

<http://www.concentric.net/~Rkriesel/Search/S-Intro.html>

NetLinks. "Collaborative Professional Development for Networked Learner Support"

<http://netways.shef.ac.uk/index.htm>

Online courses and materials about the Internet

http://www.lboro.ac.uk/info/training/finding/online_courses.html

Oversikt over kurs

Search Engine Watch

<http://www.searchenginewatch.com/>

Oppdatert informasjon om søkemaskiner på veven

TONIC, The Online Netskills Interactive Course

<http://www.netskills.ac.uk/TONIC/>

SYKEHUSBIBLIOTEKARERS LØNNSFORHOLD

Av Tora Saue, Harstad sykehus; biblioteket

Med bakgrunn i en tvist om stillingskode for bibliotekaren ved Harstad sykehus ønsket jeg å kartlegge lønnsforholdene ved norske sykehusbibliotek. Jeg sendte en henvendelse til alle sykehusbibliotek som står oppført i Veiledninger nr. 20 fra Norsk Samkatalog og fikk overveldende respons.

Unntatt fra undersøkelsen er de medisinske bibliotek ved universitetene i Tromsø, Trondheim, Bergen og Oslo. De medisinske bibliotek ved Ullevål sykehus, Rikshospitalet (hovedbiblioteket) og Radiumhospitalet har ikke svart. Av de resterende 29 sykehusbibliotek har jeg fått svar fra 28.

Forholdene ved de enkelte sykehusbibliotek viser seg å være svært forskjellige, både når det gjelder antall årsverk og bibliotekarens ansiennitet og utdanning. Det opereres også med 10 forskjellige stillingskoder, så det er ikke lett å sette dette opp på en måte som gjør det mulig å sammenligne bibliotekarenes lønnsforhold, spesielt ikke for en amatør som meg. Men jeg har satt opp forskjellige kombinasjoner og håper at alle kan finne brukbare opplysninger i dem til hjelp ved de lokale lønnsforhandlinger. Jeg gjør oppmerksom på at alle opplysninger gjelder **lederen** av sykehusbiblioteket.

Stillingskoder- fordeling:

Kode	Stillingsbetegnelse	Antall	Lønnstr
0130	Bibliotekar - Oslo kommune	2	27-32
0364	Sykehusbibliotekar - Oslo kommune (utgått)	1	28
7026	Bibliotekar - kommune	1	28
7027	Avdelingsleder bibliotek - kommune	16	26-34
7593	Bibliotekar I - kommune	1	30
6555	Fullmektig - kommune	2	19*-22*
6514	Førstekonsulent - kommune	1	33
6559	Konsulent - kommune	1	35
1178	Avdelingsbibliotekar - stat	2	34
1074	Bibliotekar - stat	1	33

*ikke fagutdannet

Lønnstrinn i forhold til årsverk:

Årsverk	Antall	Lønnstrinn
0,5	7	22*-33
0,70	1	19*
0,75	1	34
1	8	26-35
1,2-3	2	27-30
1,5	3	29-34
2	3	29-34
2,5	1	32
3,5	1	27
6	1	35

Lønnstrinn i forhold til ansiennitet:

År	Antall	Lønnstrinn
2	2	22*-29
4		
6	2	26-32
8	3	27-28
10	21	26-35 + 19*

Antall sykehusbibliotekledere innenfor hvert lønnstrinn:

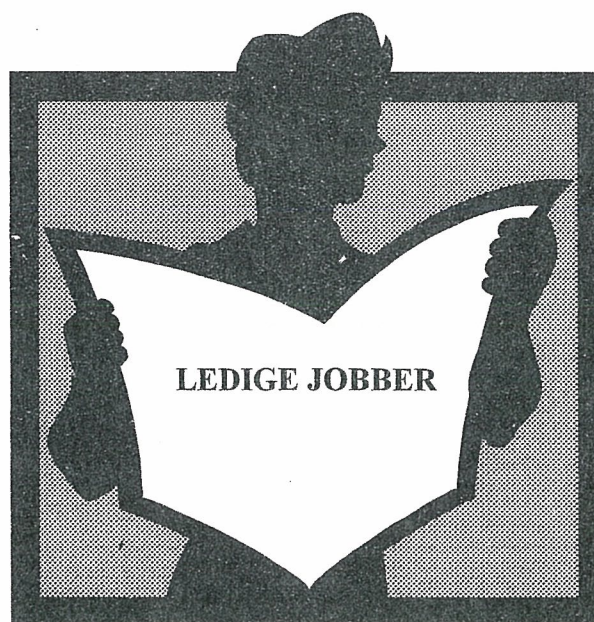
19	22	26	27	28	29	30	32	33	34	35
1	1	2	4	3	3	2	3	3	4	2

Som tidligere nevnt er det mange forhold som spiller inn ved lønnsfastsettelse. Ikke alle er tatt med i denne undersøkelsen som f.eks. sykehusets størrelse eller bibliotekarens utdanning utover bibliotekskolen, f.eks. universitetsutdanning.

Undersøkelsen viser at hovedtyngden av sykehusbibliotekarer har mer enn 10 års ansiennitet (21). De er fagsjefer innenfor sin institusjon. Bare 14 av disse er lønnet over lønnstrinn 30.

Det er for dårlig!

Takk til alle bidragsytere og lykke til med lokale forhandlinger!

Handlingsplan mot selvmord: kunnskapsformidling rettet mot blivende sosionomer, sykepleiere og lærere

Av Kirsti Amundsen

Fra midten av 1960-årene og fram til 1990 var det en fordobling av antall selvmord i Norge. Det innebar at mellom 700 og 800 mennesker hvert år tok sitt eget liv på slutten av 1980-tallet. Man anslår at 10 ganger så mange gjør alvorlige selvmordsforsøk, og betydelig flere rammes som pårørende. Vi står her overfor et stort helse- og samfunnsproblem, og det er derfor gledelig at Norge, som et av de første land i verden, har fått en nasjonal handlingsplan for å forebygge selvmord (1994-99).

Hovedmålet for handlingsplanen er følgende:

«I løpet av 1990-årene skal helsetjenesten bidra til å bryte den negative utviklingen med økt selvmordshyppighet fra slutten av 1960-årene.»

Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging (SSFF) ble etablert 1. januar 1996 ved Universitetet i Oslo, Instituttgruppe for psykiatri. Seksjonen er et nasjonalt kompetansesenter med åtte ansatte og konsentrerer seg om tre hovedområder: forskning, forskningsformidling og veiledning/rådgivning. Seksjonen er finansiert med midler fra Handlingsplan mot selvmord. Det er opprettet regionale ressursentre i regi av handlingsplanen i Bergen, Trondheim og Tromsø. Veiledning og oppfølging når det gjelder høgskolesektoren, er fordelt mellom sentrene. Ansvaret for gjennomføringen av handlingsplanen er tillagt Statens helsetilsyn.

Undervisningsmaterieil

For å kunne forebygge selvmord og selvmordsforsøk er det nødvendig med kompetanse. Et av delmålene i handlingsplanen er økt og systematisk kunnskapsformidling (undervisning) på universitets- og høgskolenivå i de forskjellige fagområders grunnutdan-

ninger og videre- og spesialistutdanninger (pkt 4.3).

Det er nå blitt utarbeidet undervisningsmaterieil som er tenkt å være en hjelp til høgskolelektorer når de skal undervise i selvmordsproblematikk både i grunn- og videreutdanningene for sosionomer, sykepleiere og lærere. Det er utarbeidet to undervisningssett.

Det ene undervisningssettet omhandler basiskunnskaper om selvmord, slik som holdninger til selvmordsatferd, teori, epidemiologi og forebygging. Det består av et temahefte, «Å forstå og forklare selvmordsatferd», og videofilmen «To historier om livsvilje», og det retter seg mot grunnutdanningene for sosionomer, sykepleiere og lærere. Heftet er skrevet av Wenche Haukø, som har vært prosjektmedarbeider ved Statens helsetilsyn, i samarbeid med Mette Ystgaard ved Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging. Jan-Robert Jore er ansvarlig for regi og manuskript til filmen, og produsent har vært Media Service v/Roald Jørgensen. Til filmen er det også utarbeidet et eget elevhefte og lærerhefte.

Statens helsetilsyn har dessuten kjøpt inn et essay av psykolog Lisbeth Brudal: «Dødsbevissthet - om å velge livet eller døden» og samarbeidet med henne om øvingsheftet «Samtaler i grenseland». Dette undervisningssettet er tenkt brukt i videreutdanningene for sosionomer og sykepleiere.

Hvordan informerer vi høgskolene?

Det er etablert kontakt med over 60 nøkkelpersoner ved alle landet høgskoler som tilbyr grunn- og videreutdanning for sosionomer, sykepleiere og lærere. Disse har kommet med innspill underveis mens undervisningsmaterialet er blitt utarbei-

*Hovedmålet for handlingsplanen er følgende:
«I løpet av 1990-årene skal helsetjenesten bidra til å bryte den negative utviklingen med økt selvmordshyppighet fra slutten av 1960-årene.»*

det. Alle aktuelle høyskoler har nå fått tilsendt begge undervisningssettene. Før sommerferien skal de respektive rektorer eller studieveiledere ha mottatt brev med informasjon om suicidologi som tema i undervisningen, der de oppfordres til å få selvmordsproblematikk innpasset i skolens fagplaner. Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging har sendt en egen brosjyre om våre Internett-sider til de 60 kontaktpersonene med oppfordring om å dele den ut til studentene når de skal skrive oppgaver innen suicidologi.

Oppgaveskriving - hvor kan studentene finne litteratur?

Ved en del høyskoler har det allerede i flere år vært undervist i selvmordsproblematikk i grunn- og videreutdanningene for sykepleiere og sosionomer. Mange studenter henvender seg til vår seksjon for å få veiledning og hjelp til å finne fram til litteratur, men vi har dessverre ikke kapasitet til å gi personlig service til alle. Vi er et nasjonalt kompetansesenter og ser det som naturlig at mange henvender seg til oss for å få informasjon. Derfor har vi satset på to medier som bl a studenter kan ha stor nytte av når de skal skrive oppgaver i suicidologi, og som vi bruker aktivt til informasjonsformidling.

Tidsskriftet «Nytt i suicidologi : fra forskning til forebygging»

Hensikten med tidsskriftet er å informere om det som skjer innen forskning og forebygging på det selvmordsrelaterte området. Vi har informasjon om selvmordsforebyggende prosjekter rundt omkring i landet, selvmord blant ulike grupper av befolkningen, ny forskning og litteratur, kjente kulturpersonligheter/samfunnsvitere og deres forhold til emnet «selvmord», nasjonalt og internasjonalt samarbeid, undervisning, kurs, konferanser osv. Det har hittil vært utgitt to temanumre. Nr 3/97 omhandlet ungdom og selvmord, og nr 1/98 hadde eldre og selvmord som tema. I nr 1/97 var det et par artikler om etterlatte.

Første nummer av tidsskriftet kom i desember 1996, og det utkommer tre

ganger i året. Det har et opplag på 5000 og sendes gratis til ledende helsepersonell og annet fagpersonell som i sin daglige virksomhet støter på selvmordsproblematikk hos pasienter, pårørende, skoleelever, eldre mennesker og andre. Alle medisinske bibliotek og bibliotek ved høyskoler som tilbyr utdanning innen helse- og sosialsektoren, får tidsskriftet tilsendt.

Internett-sider, <http://www.med.uio.no/ipsy/ssff/>

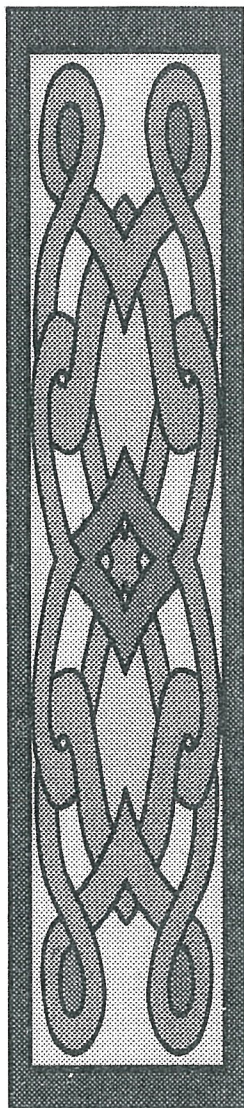
Formålet med SSFFs Internett-sider er å kunne tilby en seriøs kunnskapsbase i suicidologi via nettet. Målgruppa er primært ansatte og studenter innen helsevesenet og andre relevante sektorer i samfunnet, men vi ønsker også å gi informasjon om selvmord og -forebygging til det vanlige Internett-publikum. Vi vil formidle hjelp til mennesker som strever med selvmordstanker, eller kjenner noen som trenger hjelp.

Den informasjonen man får om selvmord via Internett, kan deles inn i to kategorier: På den ene siden fins det nettsted med konstruktiv informasjon om selvmord og selvmordsforebygging, der det bl a henvises til krisehjelp. På den annen side fins det destruktive nettsteder der selvmord blir framstilt som underholdning, man får råd om hvilken metode som er best for å dø raskest mulig, og hvordan man går fram i forhold til pårørende osv. Det er også nyhetsgrupper der deltakerne diskuterer metoder for å ta sitt eget liv.

Vi ønsker å spre seriøs og konstruktiv informasjon som har høy kvalitet. Vi kvalitetssikrer vår egen informasjon ved at minst to fagpersoner leser de artiklene som legges ut. Statistiske opplysninger blir verifisert. Pekerne kontrolleres jevnlig, og de sidene vi har pekere til, skal ha et innhold som vi kan anbefale rent faglig. Det er viktig at studenter får hjelp til å finne fram til denne informasjonen. Derfor har vi laget en egen brosjyre der vi forteller om innholdet på sidene våre og hva vi har pekere til.

SSFF begynte å legge ut informasjon på

(Forts. side 12)

Internett i mai 1997 og har pr idag lagt ut ca 100 sider (filer).

Vi satser på forskjellige typer informasjon:

Fagartikler

Alt artikkelstoffet i «Nytt i suicidologi» legges ut suksessivt på Internett. Dessuten er det skrevet egne artikler til flere av hovedmenypunktene.

Prosjektinformasjon

(Opplysningene her er i stor grad fremkommet gjennom spørreskjemaundersøkelser.)

Selvmondsforebyggende prosjekter:

16 prosjekter, de fleste finansiert helt eller delvis gjennom Handlingsplan mot selvmord. For hvert prosjekt er det angitt målsetting, tiltak, tidsramme, kontaktperson mv.

Suicidologiske forskningsprosjekter:

29 prosjekter med opplysninger om hovedproblemstillinger, evt publiserte arbeider, kontaktperson, institusjon mv.

Sorggrupper:

Her er det listet opp kontaktpersoner for sorggrupper både for etterlatte etter selvmord og andre.

Litteraturlister

Vi ønsker gjennom disse listene å henviser til et utvalg anbefalt litteratur som etter vår mening gir en god innføring i ulike temaer innenfor fagfeltet «selvmord». Ved seksjonen har vi diskutert hvordan vi best formidler denne litteraturen. Det hadde selvfølgelig vært ønskelig å presentere annoterte lister, men i første omgang har vi valgt å presentere dem uannotert og satse på å dekke flere emner. Foreløpig har vi lagt ut seks temalister om:

selvmord generelt
selvmondsforebygging
eldre og selvmord
etterlatte ved selvmord

sykepleie og selvmordsproblematikk
ungdom og selvmord

Mye av litteraturen som er anbefalt, er skrevet på norsk.

Pekere

Søker man etter selvmord via en søkemaskin på Internett, får man en mengde treff. Siden det kan være vanskelig å orientere seg i denne jungelen av informasjon, har vi lagt ut pekere til ressurser som vi kan anbefale og som vi mener er av høy kvalitet. Vi har konsentrert oss om fem kategorier pekere: psykiatrisressurser, litteratursøking (Bibsys og Medline), tidsskrifter, www-søkeverktøy og sekkekategori «Andre nyttige ressurser». Av tidsskrifter kan jeg nevne spesielt Archives of suicide research og Crisis. Det er pekere til andre nyttige ressurser som Handlingsplan mot selvmord (plandokumentet), Australian Institute for Suicide Research and Prevention og Canadian Association for Suicide Prevention. Sistnevnte inneholder bl a elektroniske brosjyrer som er godt gjennomarbeidet.

Videre planer

Før sommeren har vi planer om to nye menypunkter på hovedmenyen:

1) frivillige organisasjoner og 2) undervisning.

Under det første menypunktet vil organisasjoner som Kirkens SOS, Mental helse og Landslaget for lesbisk og homofil frigjøring presentere sin virksomhet og det de gjør på det selvmondsforebyggende området.

Menypunktet om undervisning vil inneholde temaheftet «Å forstå og forklare selvmorsatferd», som er en del av undervisningssettet til bruk ved høyskolene. Her vil man også finne lærerveiledningen til filmen «To historier om livsvilje», beregnet på lærere i den videregående skole. Etter hvert vil det komme flere artikler, foreløpig fins det to som er trykket i tidligere numre av «Nytt i suicidologi»: en artikkel om

(forts. side 13)

skolens rolle i det selvmordsforebyggende arbeid og en artikkel om undervisning i depresjonslære for allmennpraktikere.

Referanser:

Brudal, Lisbeth

Dødsbevissthet : om å velge livet eller døden. - Oslo: Universitetsforlaget, 1998. - 153 s.

ISBN 82-00-12787-7

Brudal, Lisbeth

Samtaler i grenseland : temahefte til essayet Dødsbevissthet / Lisbeth F. Brudal og

Anne Skumsnes. - Oslo: Universitetsforlaget, 1998. - 17 s.

ISBS 82-00-12840-7

Haukø, Wenche

Å forstå og forklare selvmordsatferd / Wenche Haukø og Mette Ystgaard. - Oslo:

Statens helsetilsyn/Seksjon for selvmordsforskning og forebygging, 1998. - 67 s.

(Statens helsetilsyn ; IK-2613)

Jore, Jan -Robert

To historier om livsvilje / regi og manuskript: Jan-Robert Jore ; produsent: Media Service v/Roald Jørgensen. - Arendal: Media Service, 1997. - 51 min.

(video)

Elevhefte og lærerhefte til filmen:

Alveberg, Liv

«to historier om livsvilje» : elevhefte / av Liv Alveberg, Lis Karin Andersen og Trude

Jægtvik. - Arendal : Media Service, 1998. - 11 s.

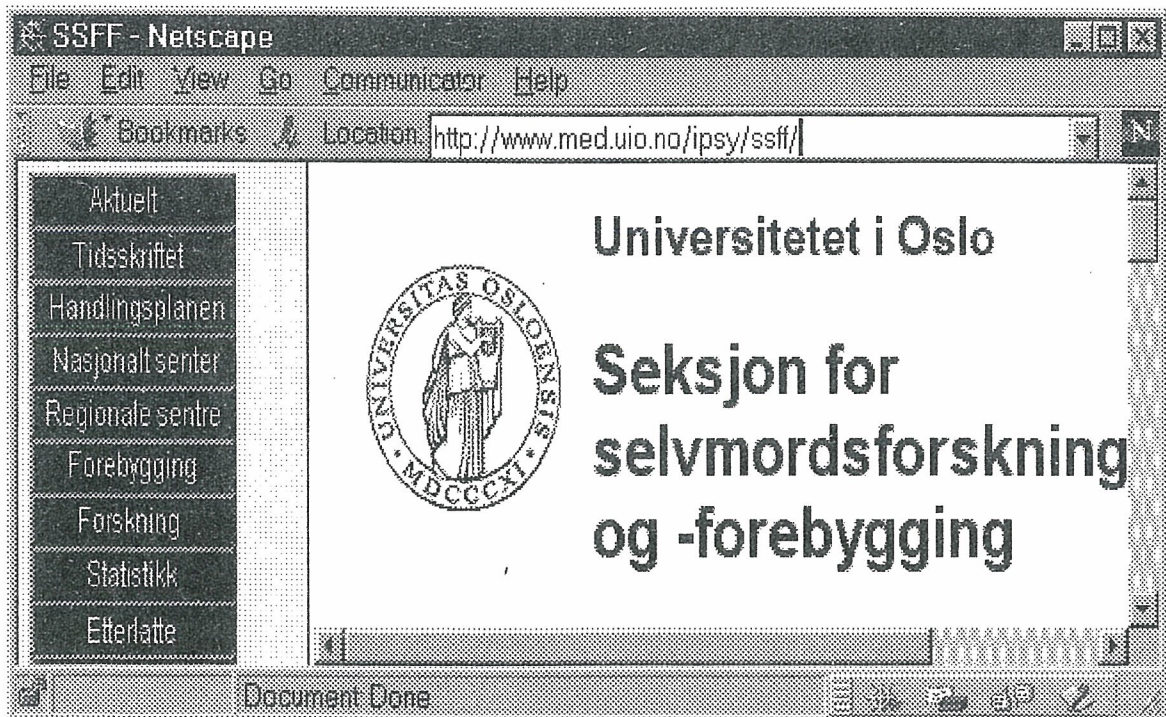
Alveberg, Liv

«to historier om livsvilje» : lærerhefte / Liv Alveberg, Lis Karin Andersen og Trude

Jægtvik. - Arendal : Media Service, 1998. - 7 s.

Handlingsplan mot selvmord 1994-1998 : prosjektplan og handlingsplan. -

Oslo : Statens helsetilsyn, 1995. - 35 s. (Statens helsetilsyn ; IK-2514)

KRISTIANSAND'98

Arrangementskomiteen:

Isa Trolle Åse-Lill Næset Gerd Eckhoff Salvesen Grethe Thommesen
Randi Nilsen

Kristiansand er et seminar verdt tenkte Vest-Agdergruppen i SMH. Så da styret var på jakt etter et sted å være for utenbys seminar 1998, sa Vest-Agder raust: Itteno knussel – vi tar det hele! Og det gjorde de meget bra. Opplegg, ramme og innhold gjorde Kristiansandsmøtet 22 og 23. april til to vellykkete dager faglig og sosialt. Det blide Sørland kunne riktignok ha vist seg noe vennligere, men der får vi nok heller skyld på Norsk Bibliotekforening som valgte en lunefull vårlig måned for sitt landsmøte. Dette var annen gang SMH arrangerte seminar i tilknytning til NBFs landsmøte, denne gangen det 66. Norske Bibliotekmøtet. Ved å gjøre det håper vi både å markere at SMH er en del av NBF, og å få så mange som mulig av SMH-medlemmene til å delta på NBFs møter. Det siste lykkes ikke helt, de aller fleste reiste hjem etter SMH-dagene. Det blir dyrt, og det blir mange dager, ikke alle har anledning til det. Likevel ser det i dag ut som om dette blir måten vi ønsker gjøre det på også i fremtiden, nettopp fordi SMH fortsatt er en spesialgruppe i NBF. De som deltok på selve landsmøtet lørdag kunne konstatere at det ikke er mer snakk om å nedlegge spesialgruppene, og SMH trenger i hvert

all ikke i øyeblikket å se seg om etter andre partnere.

SMH-dagene samlet rundt 30 deltagere, og vi kan igjen bare konstatere at i tillegg til faglig påfyll, både gjennom foredrag, diskusjoner og ved lunsjbordet, gir det en god tilhørighetsfølelse å være sammen med andre SMH-ere. Her er det nettverk i alle betydninger! Det var også morsomt å se at tilbudet om dataøvelser torsdag formiddag hadde fristet mange andre enn helsefagbibliotekarene – et tydelig signal på at behovet er kontinuerlig og tverrfaglig.

Hotell Caledonien er et behagelig konferansehotell, og i et vakkert, lyst lokale stratet dagen med myk musikalsk overgang til det faglige etter morsom velkomst fra Grethe Thommesen.

De faglige innleggene er godt dekket i spesielle referater, så de skal vi ikke ta for oss her. Men vi vil gjerne takke komiteen for utmerket gjennomført arrangement i trivelige omgivelser, med hyggelig festmiddag som avrundning første dag.

Nå er vi spent på hvem som plukker opp hansken og samler SMH-ere fra hele landet neste gang! Sjansen er der – nå!

KRISTIANSAND'98

Biblioteket sett fra brukersida v/overlege Christian Fredrik Lindboe, Vest-Agder Sentralsykehus.

Av Hilde Strømme, Rikshospitalets, Medisinsk Bibliotek og Informasjonssenter

Lindboe startet med å si at han "bare" er patolog, og dermed litt nervøs for å stå foran en forsamling av bibliotekarer. Han har tidligere jobbet ved Ullevål sykehus, Rikshospitalet, Aker sykehus og Region-sykehuset i Trondheim, og påsto at han var ansvarlig for en del av forsamlingens grå hår.

Som en aktiv bibliotekbruker hadde han mange interessante tanker om biblioteket og hvordan han ønsker at biblioteket skal være.

Informasjons og kunnskaps-senter.

Det medisinske biblioteket skal være et senter for innhenting av informasjon og kunnskap, til hjelp i faglig utvikling, forskning og undervisning. Biblioteket skal tilby bøker, tidsskrifter, databaser og skaffe artikler og bøker som biblioteket ikke selv har.

Bøker i basalfag, og basale bøker i sykehusets fagområder skal finnes i biblioteket. Spesiellitteratur kan gjerne stå på avdelingene, men biblioteket bør ha oversikt over hvilke bøker som finnes hvor.

Tidsskrifter er den viktigste kilden for ny viten. Generelle tidsskrifter betales av biblioteket. Lindboe mente at det er rettferdig at de enkelte avdelingene betaler for tidsskriftene innenfor sitt fagområde, men

tidsskriftene skal likevel plasseres i biblioteket for å få en best mulig utnyttelse av samlingen. Han sa også at tidsskrift-sirkulasjon er en uting!

Han nevnte også databaser som en viktig kunnskapskilde, men innrømte at han tilhører den gamle skolen, og har dermed en viss IT-vegring. Han sa at han hadde mange kolleger som tidligere hadde vært meget produktive, men etter at de fikk pc, ble det stopp i produksjonen.

Bestilling av artikkelkopier er en av de viktigste tjenestene biblioteket tilbyr.

Registrering av avdelingenes litteratur

Kunnskap og litteratur er felleseie, og bør være tilgjengelig for alle. Den ideelle situasjonen var om biblioteket registrerte all litteratur som finnes i institusjonen, også på avdelinger og kontorer. Eventuelt utlån må skje på eierens premisser.

Tilgjengelighet og åpningstider

Det bør være lett for alle ansatte å komme seg til biblioteket, derfor bør det ha en sentral plassering. I tillegg bør åpningstidene være tilpasset brukernes behov. Det er ønskelig med betjent bibliotek også utenom "normal" arbeidstid 8-16, og man bør kunne låse seg inn utenom åpningstiden.

Møtested for kunnskapssøkende

Mange vitenskapelige arbeider er blitt unnfanget på biblioteket. Biblioteket som møtested kan være en god konkurrent til kantinen. Lokalene bør værere lyse, romslige og oversiktlige. Der bør være godt med sitteplasser, avskjermede pc-stasjoner og gjerne flere kopimaskiner. Personalet bør være vennlig og imøtekommende, han påsto at han aldri hadde møtt en uvennlig bibliotekar!

KRISTIANSAND'98

Biblioteket i egen organisasjon v/ sykehusdirektør

Anders Wahlstedt

Av Gudrun Meyer, Vest-Agder Sentralsykehus

Egen organisasjon vil i dette tilfelle si et moderne sykehus, dvs. Vest-Agder sentralsykehus (VAS).

Sykehusets historie og idegrunnlag

VAS er en sammenslåing av flere tidligere institusjoner som i 1990 flyttet inn i nye lokaler like ved det psykiatriske sykehuset på Eg. Somatikk og psykiatri skulle samordnes. Eg sykehus hadde da en mer enn 100 årig historie. Det var mange ulike organisasjonskulturer som skulle samordnes. Å legge sykehusets administrasjon til psykiatriens lokaler kan sees som en symbolhandling.

For å få til en integrering av de tidligere uavhengige enhetene, så man behovet for et felles idegrunnlag. Et tverrfaglig utredningsarbeid resulterte i "Viljeserkerklæringen". Da Anders Wahlstedt begynte i 1992 var forslaget til idegrunnlag ferdig, men ikke implementert. Han roste dem som hadde utarbeidet det opprinnelige forslaget. Det videre arbeidet har ført til en utdyping, men med små endringer i det opprinnelige forslaget.

Idegrunnlaget trekkes gjerne fram på kurs for nytilsatte og i andre sammenhenger:

Trygghet når du trenger det mest!
Dette slagordet er valgt fordi pasienter kommer til sykehuset når de er i en spesielt utrygg situasjon.

Dette er supplert av **Viljeserkerklæringen**:

Om pasienter og pårørende.

Av 7 punkter ble disse ansett som mest relevante for biblioteket:

- Vi vil tilstrebe å gi god og tilpasset informasjon til pasienter og pårørende.
- Vi vil ha tro på at vi alltid kan gjøre ar-

beidet bedre.

Om forholdet til hverandre

- Vi vil trives med hverandre, da vil pasientene trives med oss.
- Vi vil se på konflikter som utfordringer.

Vi tenker forskjellig ut i fra det vi har lært. Det er både en styrke og et utgangspunkt for konflikt. Målet er å skape et klima der det er trygt å være uenig.

Om forholdet til omgivelsene

Dette punktet ble kort kommentert.

Strategiplan

Sykehusdirektøren fortsatte med å beskrive arbeidet med sykehusets strategiplan. Arbeidet ble påbegynt i januar 1997 på ledelsesnivå, og har senere involvert mange grupper ansatte. En har satt opp en del hovedmål for perioden 1998-2001. De mest relevante av disse er:

- Legge forholdene til rette for kompetanseutvikling og forskning.
- Styrke pasientopplæring
- Heve kompetansen for alle faggrupper på sykehuset.
- Legge forholdene til rette for forskning.

Gjennom strategiplanarbeidet har man gått gjennom hva som bør være de viktigste oppgavene for et sentralsykehus:

1. Diagnostisering, behandling, pleie og omsorg.
2. Utdanning. Sykehuset kommer i økende grad til å bli involvert i utdanning på ulike nivåer.
3. Forskning. Forskning på et sentralsykehus vil være i grenseland mellom det

(forts. side 17)

som kan kalles kvalitetssikring og basalforskning.

4. Pasient- og pårørende opplæring.

Dette punktet er kommet med i den senere tid. Man vil prioritere arbeid for ulike kronikergrupper. Astmaskolen på VAS ble trukket fram som et eksempel på dette. Det går ut på at pasientene får lære hvordan de skal vurdere sine egne symptomer og hvordan de kan takle disse ved å øke medisinformbruket i kritiske perioder. Dette har ført til bedret livskvalitet, lavere sykefravær og færre innleggelser. Det burde ut fra nasjonaløkonomiske hensyn være riktig å satse på slike tiltak. Dessverre er denne typen tilbud ikke innarbeidet i takstsystemet. Wahlstedt trodde at denne typen opplæring ville bli stadig viktigere for sykehusene.

Wahlstedt så en rekke utfordringer for sykehuset på bakgrunn av samfunnsutviklingen.

- Pasientrettigheter/krav
- Konkurransen
- Pasienten - stikkord: fritt sykehusvalg
- Personalet - konkurranse om kvalifisert personale
- Finansiering. Det kan bli innført en ordning med at pengene følger pasienten.
- Teknologisk utvikling
- Sykdomsutvikling. Eks. : Fordi mange flere nå overlever hjerteinfarkt, får vi en økende gruppe av pasienter med hjertesvikt.

Bibliotekets rolle:

1. Forskning og klinikk
2. Pasientveiledning. En oppgave han mente ville bli stadig viktigere.
3. Pasienters hygge
4. Personalets hygge

De to øverste punktene bør oppprioriteres, og de to nederste bør nedprioriteres.

Hvis biblioteket er strategisk viktig, må det synes i organisasjonen.

Biblioteket på VAS er nå del av en Personal- og OU-avdeling. Men på grunn av presset fra de daglige oppgaver, har man ikke helt fått til å bygge opp en OU-kompetanse på personalavdelingen. Det foregår nå en reorganisering i direktørens

stab. Sykehusdirektøren så for seg en organisatorisk samling av den medisinske faglige kompetansen og at biblioteket på en eller annen måte bør knyttes til denne. Man ønsker at organisasjonssjef og personalleder heretter skal være to personer.

Bibliotekleder Gerd Eckhoff Salvesen kommenterte at bibliotekets oppdragsgivere er det faglige personalet, men at biblioteket ikke har noen formell tilknytning til disse. Hun så behovet for å bli orientert om de medisinske faglige prosjektene som de arbeides med. Anders Wahlstedt repliserte til dette at hun burde gå på legenes "onsdagsmorgenmøte". Dette ble motatt med applaus.

KRISTIANSAND'98**Kvalitetshåndbok: arbeid og evaluering**

ved Grethe Günther Bjørkenes, Sykehuset Østfold, Medisinsk bibliotek

Av Tora Saue

Bakgrunn

Grete har arbeidet både i folke- og skolebibliotek og 10 år i sykehusbibliotek. Ideen til kvalitetsarbeidet og kvalitetshåndboken kommer fra USA, men er inspirert av et aspekt ved japansk ledelsesfilosofi: "små forbedringer hele tiden". Grete har bodd 4 år i Japan og der opplevde hun at arbeiderne hver dag før arbeidet ropte: "I dag skal vi gjøre vårt beste". Ved Sykehuset Østfold ble 1996 gjort til "prosedyreår". Blant annet ble ledere sendt på Manpowerkurs. ISO sertifisering av virksomheter var også en inspirasjon. Grete har deltatt i flere seminarer i bibliotekretser med kvalitet som tema og er opptatt av TKL (Total kvalitets-ledelse) som hun uttrykte slik: "Å gjøre de rette ting på rett måte, første gang - og hver gang."

Starten

Medisinsk bibliotek ved Sykehuset Østfold er en liten enhet med 2 heltidsansatte bibliotekarer og to personer i deltid på timebasis, en bibliotekar og en kontorfullmektig. De har også hatt praktikant fra Arbeidskontoret og studenter fra bibliotekhøgskolen utplassert i praksis. De startet med å lage en funksjonsbeskrivelse for de ansatte ved biblioteket. Arbeidsoppgaver ble listet opp og beskrevet punktvis. Hovedmål var at alle skulle ha sine ansvarsområder. De ansatte beskrev sine arbeidsoppgaver, og deretter

var det arbeidsmøter hvor rutiner ble diskutert. Til slutt jobbet tre med dette, og bibliotekleder skrev boka. De fikk jobbet godt igjennom stoffet, prosessen var meget viktig. Gode ideer dukket stadig opp. To håndbøker ble innkjøpt, en fra Høgskolen i Bergen og en fra Biblioteksentralen. De valgte sin egen mal ut fra disse. Malen burde vært klar før starten, det hadde spart mye arbeid.

Bruk

De var lettet da arbeidet var utført, og de kunne ta kvalitetshåndboken i bruk. Ny student i praksis brukte den som håndbok, likeledes var den til hjelp for ferievikarer. De har stor nytte av håndboken, ikke minst ved nyansettelser, den bidrar til å forkorte opplæringsperioden.

Hovedhensikten

med kvalitetshåndboka var å sette søkelys på oppgavene og sikre høy kvalitet på servicen. De har oppnådd bedre kvalitet og fornøyde brukere, og boka inngår som et verktøy i det kontinuerlige kvalitetssikringsarbeidet. Betingelsen er at det blir en stadig prosess med oppdatering og justering. De beskriver rutiner og begrunner valg. Motto er: man behøver ikke være dårlig for å kunne bli bedre. Håndboken ble revidert etter ca. 1 år.

Hva nedsetter effektiviteten?

Kvalitetshåndboken erstatter inspeksjon/kontroll med å gjøre ting riktig fra starten. Ved mye feil må

man analysere disse og gjøre forbedringer.

Det er mere arbeid med det vi ikke kan effektivere enn med det vi kan effektivere.

Feil vi gjør kan få store ringvirkninger. Ikke alle er like nøyaktige, oppgavene må fordeles etter egnethet. Samarbeid er viktig, gode rutiner likeså.

Imøtekommer vi brukernes behov?

Vi må prioritere våre egne brukere, og betjene andre bare i den grad vi har kapasitet til det.

Viktige momenter er:

Pålitelighet og leveringstid

Hvordan brukerne blir møtt

Trivelige lokaler

Ikke legge for mye i uvesentlige elementer.

Man lærer seg snart forskjellen på hvem som ikke kan bruke en kopi-maskin, og hvem som vil ha oss som personlig sekretær

Gir vi god informasjon om hvilke tjenester biblioteket kan tilby, går tidsbruken ned.

Kan vi arbeide mere rasjonelt?

Har vi de hjelpemidlene vi trenger, og bruker vi dem rasjonelt?

Kanskje det er behov for flere PC-er?

Kan vi gjøre noe med åpningstidene og antall personer i skranken?

Hva med personlig kvalitet og effektivitet?

Nøyaktighet kan læres og oppøves - holdninger er viktig. Vi kan satse på opplæring og kompetanseheving, og internopplæring må settes i system.

Det er blitt skissert opp mål og laget planer for den enkeltes utvikling og kompetanseheving. Biblioteket har samarbeidet med Høgskolen og Institutt for journalistikk, Fredrikstad om felles kurs en gang i året. Det gjelder å gjøre en god jobb så vi ikke bli skviset ut av konkurrenter, andre biblioteker eller Internett.

Markedsfører vi oss profesjonelt nok?

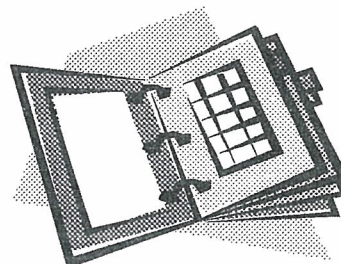
Vi må gi et profesjonelt inntrykk. Biblioteket ved Sykehuset Østfold kjøpte for eksempel brukerretten til Rikshospitalets Medline- manual, som de så har satt sin egen logo på.

Revisjon av håndboken

Organisatoriske forandringer gjorde det nødvendig å forandre håndboken. Et evalueringsnotat grunnga forandringene. Det ble laget en hel ny fysisk versjon av håndboken. De nedtegnet i hvilken grad målene var nådd, og satte opp tiltak for det man ønsket å oppnå. Det indre arbeidet fungerte bra.

Brukerne

Biblioteket ønsket å få vite mer om brukernes synspunkter og laget en brukerundersøkelse. Undersøkelsen ble utført ved sykehusene både i Fredrikstad og Sarpsborg. Av ca. 220 spørreskjemaer utsendt i Fredrikstad fikk de svar fra 50%. De fleste brukerne var fornøyd med servicen i forhold til de ressurser biblioteket er tildelt. Men en del overraskelser fikk de, samt flere konkrete ønsker. Dette ga informasjon om veien videre.

KRISTIANSAND'98

Bibliotek og forsknings- og utviklingsarbeide

Av Sissel Larne HIO/Aker

Agderforskning og Avdeling for helse- og idrettsfag ved Høgskolen i Agder har 1/8/97 etablert et senter for oppdragsbasert forskning og utviklingsarbeide - SENTER FOR HELSE & IDRETT (SHI). Agderforskning er en frittstående institusjon med 70 ansatte. Avdeling for helse- og idrettsfag har ca 80 ansatte i faglige stillinger.

Harald Furre (markedssjef i Agderforskning) og Bjørg Romedal (leder ved avd. for Helse- og Idrettsfag) orienterte om senteret på SMH-seminaret i Kristiansand.

SHI skal vektlegge prosjekter som gir nyttig kunnskap for både helse- og idrettssiden og satse på å bli en regional drivkraft innen sitt fagfelt i samarbeid med de regionale helseinstitusjoner.

Bjørg Romedal refererte til prosjekt om "Renholdere, helse og uhelse" med KLP Forsikring som oppdragsgiver. FOU-arbeide forutsetter et godt fag- og forskningsbibliotek med databaser, tidsskrift, nye rapporter og statistikk. Bruker har ofte liten tid og ønsker "kvalitetslitteratur".

Det er ikke avsatt penger til biblioteket i forbindelse med FOU. Det ble fra salen foreslått å sette av penger til bibliotek tjenester ved nye FOU-prosjekter, også med henblikk på at Agderforskning som halvprivat institusjon bruker offentlige bibliotek tjenester. Agderforskning kunne bare forhandle om betaling med Høgskolen i Agder og ikke direkte med biblioteket, og det ville bli opp til HIA å utarbeide forslag om kompensasjon til biblioteket. Bjørg Romedal uttalte fra tidligere erfaring at det var lettere å få aksept for betaling av litteratur enn for utført bibliotekarbeide. Et eksempel på økonomisk understøttelse var at Agderforskning hadde betalt for en kostbar database i biblioteket.

Hilde Trygstad tok opp hvor viktig bibliotek og dyktige bibliotekarer var for forskningsmiljøet. Hun poengterte at det var dårlig økonomi å spare på ressurser til bibliotekpersonale.

Harald Furre svarte at Agderforskning ønsker å betale for bibliotek tjenester og vil bringe dette videre ved forhandling med Høgskolen i Agder.

KRISTIANSAND'98

Faglig Forum

Av Bente Kokaas Rustad, Rikshospitalet

Elisabeth Husem takket Randi Nilsen (HIA), Åse-Lill Næset (HIA), Gerd Eckhoff Salvesen (VAS), Grethe Thommesen (HIA) og Isa Trolle (ASA) i den lokale arrangementskomitéen for godt arbeide både faglig og sosialt. Deretter kastet hun ballen ut og etterlyste noen som er villige til å arrangere SMH-seminar neste år.

Pubmed:

Sammenligning av søkemuligheter i forskjellige MEDLINE utgaver som Pubmed kontra OVID på cd-rom ble etterlyst av Tora Saue, Harstad sykehus. Anne-Marie Haraldstad på Rikshospitalet har samlet en del materiale. På amerikanske diskusjonslister mener man at Pubmed ikke er god nok. Forskere er ofte fornøyde med Pubmed, men vet de hva de går glipp av? Et annet spørsmål er hvor lenge Pubmed vil være gratis. Den finansieres av amerikanske skattebetalere. Etter hvert som hele verden kobler seg opp, kan det bli problemer med kø. En CD-rom -versjon kan legges ut på internettet og vil være lett tilgjengelig for ansatte og studenter. Pubmed-søk foretaes ofte hjemmefra. Kurs i Pubmed i SMH-regi ble etterlyst.

MEDBIBL:

SMH's diskusjonsliste Medbibl@spriwww.spri.se har noe støy fra kommersielle deltagere med reklame. Man kan ikke sperre for dette. Etter at listen ble nordisk, er den en helt åpen liste. Vi må derfor leve med dette. (Tips fått nestø dag på SMHs internettkurs. Send mailen i retur til avsender (pass på at den IKKE går til alle på listen) med beskjed om at du ikke ønsker slik reklame. Hvis vi alle gjør dette, vil avsender drukne i

slik returpost.

Fellesavtale for helsefagdatabaser:

Elisabeth Akre orienterte om status for fellesavtalene ved bruk av databaser. Starten på dette arbeidet i 1996 var et ønske om fellesavtale for sykehusbibliotek uten universitetstilknytning i samarbeide med RBT. Det er nå bestemt at RBT skal innlede forhandlinger på vegne av universiteter og høyskoler (KUF – institusjoner). Det arbeides for å få med statlige institusjoner under Sosial- og helsedepartementet. Interessen er tilstede både hos departementet og hos de enkelte institusjoner, blant annet Folkehelse, som også muligens kan dekke deler av primærhelsesektoren. Når det gjelder sykehusbibliotekene og andre kommunale/fylkeskommunale institusjoner er bildet mer komplisert. Forhandlingene skjer på vegne av grupperinger, og det samlede ansvarsforhold for disse institusjonene er uklart. Kommunenes Sentralforbund er rette instans for mange, men er vanskelig å få i tale. Store grupperinger er nødvendig for å få tyngde i forhandlingene. En arbeidsgruppe skal nå se på hva som er ønskelig å få med i avtalen, på vegne av institusjoner utenfor KUF. Gruppen skal avgi rapport innen 1. juli og det håpes på en avklaring av prosjektet innen utgangen av året. SMH arbeider for at sykehusene skal få anledning til å være med i denne første fasen, enten som gruppe eller enkeltvis, eventuelt i neste fase. SMH har bedt Helsedepartementet om å ta initiativ til å gjøre prosjektet kjent i sykehusene. Bibliotekarene kan arbeide fra sin kant for å forståelse for prosjektet i sin institusjon.

Utbygging av internett på sykehusene er en vital faktor. Tekniske spørsmål

(fort.side 22)

(Forts. fra side 21)

må løses for å kunne delta i en felle-savtale uten fast internett-oppkobling. BIBSYS er tenkt som driftsvert og deltar i både prosjekt- og arbeidsgruppe.

Litauen:

Elisabeth Akre tok også opp en forespørsel fra Litauen. Kaunas Medical Academy Library skal etablere et nasjonalt dokumentasjonscenter. Derfor ønsker de hjelp fra Norge for å få tips om materiale til kurs i «Medicine and the Internet» på engelsk. Amerikanske diskusjonslister har slike tips. Tord Høiviks hjemmeside har henvisninger til kursressurser. Ellers kan MEDUCATE som er en del av INTO INFO (EDUCATE) på WWW være et hjelpemiddel. Det sto en artikkel om dette i forrige SMH-nytt s. 31. Elisa-

beth Husem og Elisabeth Akre vil gjerne ha tips om gode internett-ressurser, både medisinske og pedagogiske. De må være på engelsk og gratis tilgjengelig.

Praktiske tips:

Gerd Eckhoff Salvesen kom med følgende tips: For at bøker, tidsskrifter o.l. ikke skal skli på hyllene, anbefales å lime på 3m's antisklitape for båter.

Praktisk dobbel platstlist til hyllemerking kan kjøpes til å klistre på hyllene. Denne er klar slik at en kan skrive info og putte denne inni og skifte den enkelt ut ved behov. Lister kjøpes hos : HL Display Norge as. Postboks 18, 1361 Billingstad. Telefon 66 98 36 00. De har forøvrig en fin katalog med mange praktiske ting til forretninger som også kan brukes i bibliotek.

"Kjempefaglig Forum"

KRISTIANSAND'98

Personalplanlegging, kompetanse- og karriereutvikling i fagbibliotek.

Ved hovedbibliotekar Hilde Trygstad, Diakonhjemmets høgskolebibliotek og fakultetsbibliotekar Turid Tharaldsen, Odontologisk fakultetsbibliotek Av Eldbjørg Nåheim Eien, Dikemark

Foredraget bygger på rapporten "Levende organisasjoner; personalplanlegging, kompetanse- og karriereutvikling i fagbibliotek" av Annette Hannestad, Trine Møgster Moen, Turid Tharaldsen, Hilde Trygstad. (Skrifter fra Riksbibliotekjentesten, nr. 82. 1997). Rapporten er også lagt ut på Internett.

Rapporten kommer inn på praktiske verktøy og metoder innen personal- og karriereutvikling, som f.eks. medarbeidersamtaler, kompetansekartlegging, stillingsvurdering og lønssystemer.

"Et bibliotek er et bibliotek - men menneskene er forskjellige. Biblioteket med de beste menneskene vinner"

"Menneskene - personalet - er bibliotekets viktigste ressurs"

Personalpolitikk og handlingsrom

Vi må sørge for at biblioteket til enhver tid har de medarbeiderne som trengs for å tilby de produkter som brukerne har behov for.

I dette inngår tre forskjellige prosesser som må ivaretas parallelt:

- *rekruttering* - å få inn ønsket kompetanse ved nyansettelser
- *utvikling og kompetanseheving* av de ansatte man har
- *avvikling* - omplassering av ansatte som ikke har endringsevne eller endringsvilje

Partenes forskjellige behov

Virksomheten, biblioteket, individet og lederens behov vil ikke alltid være sammenfallende. Men alle har et felles mål: en interessant og stimulerende arbeidsplass med kompetente medarbeidere.

- *Virksomhetens behov*
 - å ha de riktige medarbeiderne
 - se fremover - ivareta fremtidig

utvikling

- at medarbeiderne bidrar til virksomhetens konkurransefortrinn
- *Bibliotekets behov* - vil alltid være koblet til virksomhetens behov.
 - utvikle eget fagområde (f.eks.helse)
 - møte nye utfordringer når verden rundt endres
 - endre rolle og forbedre status i virksomheten
- *Individets behov*
 - anerkjennelse for det arbeidet man gjør og av seg selv som person
 - utviklingsmuligheter - faglig og personlig
 - tilfredsstillelse / trivsel i arbeidet
 - trygghet i ansettelsesforhold
- *Lederens behov*
 - støtte i beslutningsarbeidet
 - delegere arbeidsoppgaver
 - etablere og jobbe i team

Omstilling krever analyse

En analyse av biblioteket og personalet kan bl.a. baseres på:

- *arbeidsanalyse* av hvilke oppgaver biblioteket skal utføre i nåtid og fremtid
- *kompetanseanalyse* av hvilken kompetanse den enkelte medarbeider har og hvilken kompetanseprofil biblioteket totalt sett har
- *prestasjonsanalyse* av hvor godt den enkelte medarbeider fungerer innenfor sine arbeidsoppgaver
- *medarbeidersamtaler* hvor leder og medarbeider snakker om arbeidssituasjonen og avtaler handlingsplan for en konkret periode

Modell for situasjonsanalyse (GAP-analyse)

Her ser man avviket mellom den

(Forts. fra side 23)

nåværende situasjon og den ønskede situasjon.

Fase 1: Registrering av kompetanse med et øye på strategi/virksomhetsplan

Fase 2: Nåværende kompetanse i henhold til dagens oppgaver / Ønsket kompetanse i henhold til fremtidige oppgaver

Status presens: Kompetansegap

Fase 3: Kompetanseoppbygging

Fase 4: Intern rekruttering / organisasjonsutvikling / ekstern rekruttering / hospitering etc.

Fase 5: Evaluering

Ideelt sett er dette en stadig tilbakevendende analyse, som et hjul/ en sirkel

Bibliotekets kompetanseprofil

Inneholder en blanding av følgende fire elementer:

Personlig kompetanse: ansvar, etikk, engasjement, initiativ

Strategisk kompetanse: omverdenen, virksomhetsidé, målforståelse

Funksjonell kompetanse: problemløsning, samarbeid, organisasjonsmessig forståelse, sosial intelligens

Jobbteknisk kompetanse: teoretisk / faglig, metoder/arbeidsmåter, regelforståelse

Det er leders ansvar å sørge for å ha medarbeidere med den ønskede kompetanse!

Planleggingssirkel

“Sex steg till personlig och professionell utveckling” (DIK-Förbundet 1996). Dette er en praktisk hjelp for partene i planlegging og gjennomføring av et opplegg for kompetanseutvikling.

Planleggingssirkelen består av 6 stadier:

1. Analyse - nåværende oppgaver - fremtidige arbeidsoppgaver - personlige prioriteringer
2. Utviklingsbehov og mål
3. Forslag til personlig og profesjonell utvikling

4. Målformulering

- a) arbeidsgiverens synspunkter
 - b) rådgivning
 - c) avtalt plan
5. Godkjent utviklingsplan
6. Resultatbeskrivelse - nyttevurdering - kompetanseoversikt / CV

Lønssystemet i Staten

Det er stort sett det samme systemet i kommunal og privat sektor.

Sentrale forhandlinger: Her blir følgende spørsmål avgjort:

- den økonomiske rammen for oppgjøret
- fordelingen sentralt til regulativene og fordelingen til lokale forhandlinger
- endringer i stillingsrammer
- justeringer av grupper, f.eks. bibliotekarer
- endringer i antall stillingsrammer og hvordan disse skal se ut
- hvilke lønnsalternativ de direkte plasserte stillingene skal ha
- forvaltningsnivå for lokale forhandlinger

Lokale forhandlinger: Skjer på arbeidsplassen. her kan man:

- plassere arbeidstaker i lønnsramme
- plassere arbeidstaker i lønsspenn
- plassere arbeidstaker i ny stillingskode.

Karriereutvikling

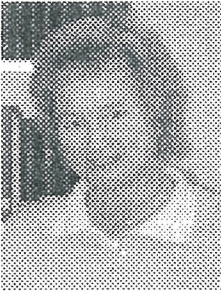
Innenfor de fleste institusjoner er det gjerne få avansementsmuligheter. På den annen side har arbeidsplassen behov for å holde på erfaren arbeidskraft.

Det finnes to forskjellige karriereveier: faglig og administrativ.

NB: det er viktig med faglig kompetanseutvikling med dertil økonomisk uttelling.

Hvilke “støtteordninger” finnes i organisasjoner, det offentlige, foreninger etc?

- Man kan samarbeide med andre bibliotek/foreninger om kurs osv.
- Staten har en “pott” til kompetanseutvikling
- Utdanningspermisjon med lønn
- Stipend: Kulturdepartementet. via Statens bibliotektilsyn, RBT, NBF, fagforeningene, SMH.

Kompetanseutviklingskurs ved UBO

Av Wenche Sæterdal, Odontologisk fakultetsbibliotek

At utdanning for et yrke ikke er statisk, men må forandre seg i takt med de krav som samfunnet til enhver tid stiller til det aktuelle yrket, det har nok mange av oss utdannet en gang i "steinalderen", erfart. i lange perioder kan arbeidsoppgavene flyte jevnt og uten store endringer, mens det i andre perioder utvikles ny teknologi og skapes nye forutsetninger i rivende fart. Slik er det innenfor bibliotekaryrket nå. Det stilles større krav både til teoretisk og praktisk IT-kompetanse, til teoretisk kompetanse innen ledelse og organisasjonsutvikling og ikke minst: til bibliotekarers pedagogiske kompetanse. Ved universiteter og andre læresteder har biblioteket alltid vært et viktig informasjonssenter for ansatte og studenter, og det nye universitetsbiblioteket som nå bygges på campus på Blindern har sogar som erklært målsetting å bli et "flaggskip" innen ny informasjonsteknologi. Vi som har UBO som arbeidsplass, må sørge for å tilegne oss nok kompetanse gjennom utdanning og etter- og videreutdanning i forhold til de arbeidsoppgavene vi har i dag og de vi vil måtte påta oss i nær framtid. Livslang læring må nok til om vi skal overleve i vårt yrke!

Som et ledd i målsettingen om en generell kompetanseheving for bibliotekarere som har vært i jobb noen år, fikk UBO i 1997 et tilskudd fra Statskonsult til kurs i kompetanseheving, og kunne således tilby den første gruppen på 10 bibliotekarere fra ulike fakultet ved UBO et kurs med tittel: "Nye tider – nye kunnskaper: et etterutdanningskurs for ansatte ved UBO". Kurset var lagt opp som et deltidsstudium over 8 uker fra medio november til medio januar og omfattet 120 undervisningstimer fordelt på forelesninger, IT-orientert ferdighegstrening og prosjektarbeid.

Kurset ble gjennomført på, og i regi av, Høgskolen i Oslo/avdeling JBI og ble ledet av Tord Høivik. Bakgrunnen for at UBO har satt i gang dette tilbudet, er en stigende erkjennelse både hos ansatte og ledere av at den raske teknologiske utviklingen nødvendiggjør en mer omfattende medarbeiderutvikling enn det som vanligvis tilbys i form av korte 1-2-3dagerskurs.

Mye har forandret seg i vårt yrke de siste åra, og de mange forandringer på arbeidsplassen og på hele IT-området er stor utfordring for bibliotekarere. Vi skal vedlikeholde og utvide vårt profesjonelle repertoire, ikke bare med de nødvendige IT-ferdigheter, men også med klassiske bibliotekfaglige ytelser som service.

Dette kursets målsetting var bl.a. å gi deltakerne økt kunnskap om og bedre trening i å planlegge, begrunne, gjennomføre og vurdere brukerveiledning/brukeropplæring, analysering av den nye bibliotekarrollen ved bruk av didaktiske begreper og forståelse av læring, samt gi økt brukerforståelse og forståelse av arbeids- og samarbeidsmetoder i en elektronisk hverdag. Dette syntes jeg passet godt inn i arbeidssituasjonen i vårt fakultetsbibliotek nå. Fakultetet har nettopp innført problem-basert læring, og dette har ført til økt bruk av bibliotek og samlinger, vi merker også et stadig økende behov for opplæring fra brukerne – og med økende krav til oss som bibliotekarere at vi må kunne mer og bli dyktigere, mer "pedagogiske" i vår opplæring. Kurset var delt i 3 store hoveddeler: forelesninger og vevturer kombinert med ferdighegstrening og et avsluttende prosjektarbeid.

Forelesningene var kombinert med diskusjoner og øvelser og besto av følgende hovedemner:

-morgendagens bibliotek:brukernes og on- verdens krav

(forts. side 26)

-fagressurser på verdensveven: hvordan benytte verdensveven pedagogisk

-brukerforståelse: hva ønsker og hva trenger brukerne

-biblioteket i undervisningen: PBL, opphavsrett og digital publisering

Ferdighetstrening:

-søkeverktøy

-avansert bruk av even: ulike teknikker

-vevsidoutforming: lage egne sider, se på andres

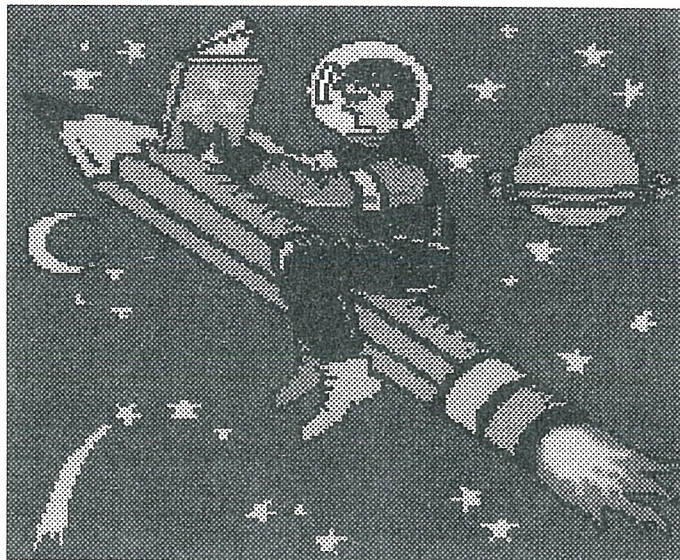
-lagringsmedier og nedlastingsprosesser

Prosjektarbeidet:

- vevrelatert oppgaver, noen valgte å jobbe i grupper, andre alene. De fleste oppgavene omfattet brukeropplæringstilbud for ulike grupper av studenter.
- Undertegnede gruppe laget bl.a. en vevside med PBL-relatert informasjon spesielt beregnet på 1. semesterstudenter innen medisin/odontologi.
- Etterhvert skal alle disse oppgavene bli å finne på fakultetsbibliotekenes respektive hjemmesider.

Dette var et spennende, lærerikt og framtidsrettet kurs tilrettelagt nettopp for våre behov. Vår lille, privilegerte gruppe fikk ubegrenset tilgang til Høyskolens veltstyrte maskinpark og innblikk både i nye verktøy, som Photoshop, og i de mere kjente som PowerPoint. Gode og engasjerte forelesere øste av sin kunnskap om verdensveving, hjemmesider, opphavsrett m.m og lastet oss "til ripa" med god dokumentasjon og utfyllende litteratur til videre studium.

Med dette opplegget tror jeg UBO og JBI har fanget opp mange aktuelle tema som bibliotekarer både ønsker og trenger å vite mere om: særlig dette med å lage og drifte bibliotekets hjemmesider, finne fram til og vurdere den informasjon som finnes på Internett, og ikke minst: få bedre trening i og mere viten om hvordan vi best skal sette bibliotekbrukeren i sentrum. Heldige var vi som fikk komme med på dette kurset – og heldige er de studentene som blir utdannet ved JBI i dag – de får de aller beste muligheter til å beherske arbeidsoppgavene i morgendagens bibliotek!

Denne illustrasjonen er hentet fra nettet, og brukt i Wenches kurslogg. Fotoet på forrige side er laget med et digitalt kamera som en del av kursopplæringa.

Kompetanseutvikling i IT for ansatte i fag- og forskningsbibliotek

Av Signe Romuld, Statens Helsetilsyn

Dette videreutdanningsprogrammet er i regi av RBT i samarbeid med Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), og er lagt opp etter samme mal som RBTs ledelsesutviklingsprogram: Det er i alt fem ukessamlinger som foregår i Trondheim, og mellom disse samlingene er det lagt opp til selvstudium og gruppearbeid. Undervisningen foregår på Institutt for datateknikk og informasjonsvitenskap på NTNU, og så langt har de fleste foreleserne vært hentet herfra.

De fem modulene har følgende tema:

Modul 1: Datastøttet samarbeid

Modul 2: Informasjonslagring- og gjenfinning

Modul 3: Databasesystemer og systemering

Modul 4: Menneske-maskin-interaksjon, brukergrensesnitt

Modul 5: Fagbibliotekets og fagbibliotekarens nye roller

Vi har til nå hatt to samlinger, den neste er i midten av juni, - og det blir eksamen i desember -98 eller januar -99. Da jeg ble forespurt om å skrive noen ord om kurset, tenkte jeg at mye enda lå foran meg, men det forhindrer jo ikke at jeg kan si noe om hva jeg synes så langt. Dette blir på ingen måte en fullstendig oversikt over alle emnene på kurset, men jeg vil forsøke å trekke fram litt av det som jeg synes har vært mest spennende. Kurset har egne nettsider, og der kan den som er interessert finne flere detaljer, øvings- og hjemmeoppgaver, samt pensumlistene. Mange av artiklene er tilgjengelig på nettet, og er linket opp fra pensumlistene. Her er det mye å lese for den som er interessert (<http://www.idi.ntnu.no/~it-rbt/>).

Kurset stilte ingen krav til forkunnskaper, og så langt synes jeg at det har gått greit med den erfaringen jeg har fra før. Jeg har jobbet en del med Helsetilsynets nettsider, og har hatt nytte av disse erfaringene. Jeg har inntrykk av at kursdeltakerne ligger på omtrent samme nivå når det gjelder erfaring og kompetanse. Vi kommer fra ulike institusjoner, både når det gjelder fagområde og størrelse, - og en slik spredning synes jeg er positiv. Når

en sitter på et lite/mellomstort fagbibliotek i forvaltningen slik jeg gjør, får man innimellom følelsen av at fagbibliotek i Norge stort sett dreier seg om universitet og høyskoler. Det er derfor fint å komme i en slik sammenheng som dette, hvor mangfoldet i fagbibliotekvesenet blir synliggjort.

Modul 1: Datastøttet samarbeid

Det var sikkert med ulike forventninger vi møttes til den første samlingen i Trondheim i november i fjor. Tema for denne modulen var "datastøttet samarbeid", et område som var relativt nytt og ukjent for de fleste av oss, selv om både internett og e-post regnes som samarbeidsverktøy i denne sammenheng.

Samarbeidsteknologi handler kort fortalt om teknologi som skal støtte kommunikasjon og samarbeid mellom mennesker. Vi bruker mye av denne teknologien til daglig, men jeg personlig har ikke hatt noe bevisst forhold til dette som samarbeidsverktøy. I tillegg til de mer tradisjonelle verktøyene, lærte vi om andre ulike typer gruppever. Vi hadde både forelesninger og mange praktiske øvelser hvor vi bl.a. fikk prøve oss på NetMeeting. Dette er et verktøy som gjør det mulig både å se og snakke med hverandre, og i NetMeeting kan man f.eks. jobbe sammen på et dokument. Det er lett å tenke seg områder hvor denne teknologien kan være både nyttig og besparende. Mennesker som sitter geografisk spredt kan på en effektiv måte samarbeide om ulike oppgaver uten at de behøver å møtes, selv om teknologi selvsagt ikke fullt ut kan erstatte direkte kommunikasjon mellom mennesker. Dette fikk vi på ulike måter erfare da vi skulle gå løs på gruppeoppgavene. Vi skulle ta i bruk BSCW, som rett og slett er en web-server som ligger i Tyskland (<http://bscw.gmd.de/>). Her kan hvem som helst gratis registrere seg som bruker, og gå inn og lage sine egne "arbeidsområder" som fremstår omtrent som en vanlig nettside. Du bestemmer selv hvem du vil gi tilgang til de områdene du oppretter. BSCW har ulike typer funksjonalitet. Du kan laste opp tekstfiler til denne siden, kommentere det andre

har gjort, eller be de andre om å gjøre endringer og tilføyelser på den fila du har lagt ut. Vi brukte BSCW både til fellesoppgaver for alle kursdeltakerne og til gruppeoppgaver. Det var flere som hadde løst gruppeoppgavene uten å møtes direkte en eneste gang, mens mange hadde supplert arbeidet med personlige møter, - også fordi det rett og slett var hyggeligere! Vi kunne ha gjort mye av det samme ved å utveksle filer på e-post, men en av fordelene ved BSCW er at man lett kan organisere og sammenstille informasjon som flere har samlet, og organisere dette på en ryddig måte. Vi hadde f.eks. et samarbeid som gikk ut på at alle lagde et sammendrag av en pensumartikkel og la ut på et fellesområde. Da var det bare for oss andre å gå inn og lese disse sammendragene, og skrive dem ut etterhvert som v ønsket det.

Modul 2: Informasjonslagring- og gjenfinning

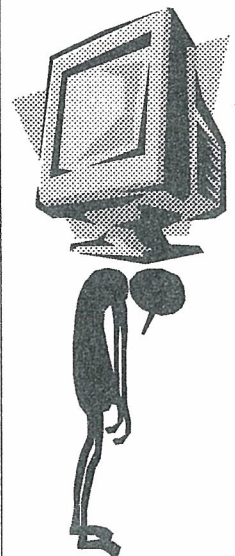
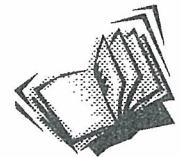
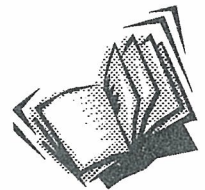
Dette er et område som virket mer gjenkjennelig for de fleste av oss, og kanskje mer matnyttig også. Denne modulen startet med en gjennomgang av ulike typer informasjonsgjenfinningssystemer. Som bibliotekarer er vi kjent med ulike typer manuelt indekserte informasjonsressurser, men her fikk vi også lære om automatisk indeksering, - metoder som blir mer aktuelle på grunn av den stadig økende informasjonsmengden, bl.a. på internett

Et annet viktig og interessant tema for denne modulen var informasjonskvalitet. Evaluering av informasjon og informasjonskilder har alltid vært en vesentlig del av vårt arbeid, men internett har gjort dette arbeidet både viktigere og vanskeligere. Jeg tror at en av våre mest sentrale arbeidsoppgaver fremover vil bli å tilrettelegge informasjonsressurser for våre brukere, og lære dem riktig "informasjonsatferd". Det er derfor viktig at vi selv har god kompetanse på informasjonssøking, både på nettet generelt og i de kommersielle databasene. En av hjemmeoppgavene som vi jobber med nå, går på å sammenligne og evaluere ulike søkemaskiner på internett. Dette er av de mer matnyttige og praktiske delene av kurset, og selv er jeg glad for denne muligheten til å tvinge meg selv til å sette meg mer inn i dette området. Det er sikkert flere enn meg som har tenkt at

dette må jeg bruke mer tid på, men så går dagene...

Metadata var også tema som ble tatt opp, og det ble lagt spesielt vekt på Dublin Core, som nå ser ut til å bli en standard de fleste slutter seg til. Personlig synes jeg dette er ekstra interessant, fordi vi på Helsetilsynets nettsider faktisk legger inn metadata på alle dokumentene våre, og nå vurderer om vi skal "konvertere" disse til Dublin Core. Det finnes verktøy som automatisk indekserer nettsider. Du kan også taste inn data selv, og få metadataene riktig satt opp, slik at det bare er å putte dem inn på toppen av dokumentet ditt. For de som er interesserte i dette området anbefaler jeg å starte på nettsidene til The Nordic Metadata Project (<http://linnea.helsinki.fi/meta/>). Ta også en titt på Swedata (fra hovedsiden til NWI: <http://nwi.u2.lu.se/>). Dette er et forsøksprosjekt hvor man indekserer svenske nettressurser, og hvor man søker som i en vanlig database. Det er imponerende å se hvor presise svar man får når man søker! Kanskje kunne dette vært et nyttig verktøy for å samle f.eks. nordiske helserelaterte nettressurser? Slik det er i dag er vi mange som sitter og gjør den samme jobben, og her i Helsetilsynet har vi diskutert hvordan vi kunne samarbeidet om dette, men vi har dessverre ikke hatt tid til noe mer enn fabuleringer.

Så langt synes jeg kurset har svart til forventningene. Vi får en grundig teoretisk bakgrunn på flere områder, noe jeg håper kan skaffe meg en bedre basis både for det jeg kan fra før, og for ny kunnskap jeg må tilegne meg. Så langt synes jeg at det har vært en passende balanse mellom teori og praksis, og både øvingsoppgavene på kurset og hjemmeoppgavene er nyttige for å sette teorien ut i praksis. Når dette er sagt, er det ikke til å komme bort fra at det er nokså mye pensum å lese, og jeg tror det er flere med meg som lurer på hvor detaljert vi egentlig skal kunne av alt dette. Dette er selvsagt også noen av ulempene ved å være førstemann ute på et slikt opplegg, men vi får håpe vi får signaler om dette underveis. Det er ikke tvil om at dette er viktig og nyttig kompetanse for bibliotekarer. Vi vil stadig ha behov for etter- og videreutdanning, og programmer av denne typen er en måte å gjøre det på. Det er også positivt at dette er et 10-vektallsfag, med eksamen.

SMH på NETTET:

SMHs diskusjonsgruppe på Internett er nå blitt nordisk:

Slik blir du medlem:

Send e-mail til:	listserv@spriwww.spri.se
Subject:	Ikke skriv noe her
Første linje:	Subscribe MEDBIBL Fornavn Etternavn

Medlemmer av den tidligere SMH-listen er automatisk medlemmer av MEDBIBL.

Adressen til SMH's hjemmeside:

<http://www.ub.uio.no/umed/opsykiat/smh.htm>

Bruk hjemmesiden og MEDBIBL-listen - her finner dere den nyeste medlemsinformasjonen om kurs, møter, reisebidrag osv.

Gå gjerne inn på EAHIL's side samtidig!

Returadresse:	Innhold:	Side
Elisabeth Husem Psykiatrisk Institutt Biblioteket Postboks 85 Vinderen 0319 Oslo	Hilsen fra redaksjonen	1
	Opphavsrett i en digital verden	2
	Praksis i studietiden	4
	Ny jobb - nye utfordringer	5
	Tips og kurs om internett	6
	Nytt fra styret	7
	Sykehusbibliotekarers lønnsforhold	8
	Handlingsplan mot selvmord	10
	Kristansand'98	14
	Kompetanseutviklingskurs ved UBO	25
Kompetanseutvikling i IT	27	

SMH-Nytt 1/1998

Oppsett av manuskripter til SMH-Nytt:

Bruk Times new roman pkt.11, helst Word 6.0 eller høyere (for pc, ikke mac).
Skriv vanlig enkel tekst, **uten** tabulator, innrykk, punktmerking etc. Avsnitt og
uthevninger kan brukes.

Manus sendes redaksjonen på virussjekkett diskett eller som attached document.

Send **alltid** med en papirversjon av manuskriptet.

Foto (helst sort/hvitt) eller andre illustrasjoner sendes sammen med papirversjonen eller
inkludert som elektronisk bilde i GIF, WMF, JPG-format eller som clip-art.

Alle oppgitte Web-adresser må være sjekket - slik at de kan brukes direkte i nettutgaven
av bladet.

Redaktørene forbeholder seg en viss rett til å forkorte/forandre/klippe i tekst eller bilder.

SMH-Nytts lesere ønskes en riktig god sommer

*Deadline for
neste
nummer:
1. oktober
1998*

